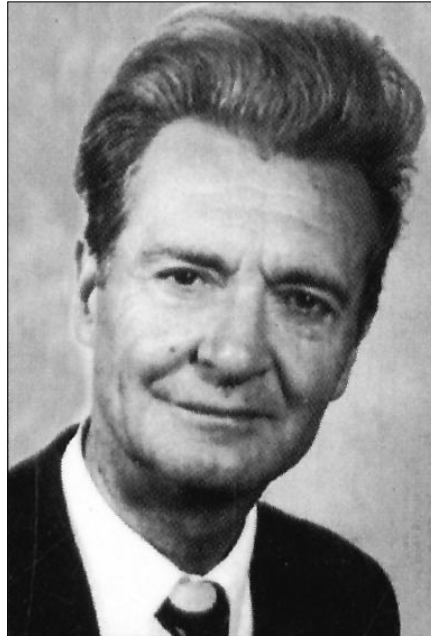

UN NUME DE REFERINȚĂ ÎN FOLCLORISTICA ROMÂNEASCĂ

Conștienți fiind de faptul că orice început are și un sfârșit, că, pînă la urmă, acesta este un destin implacabil pentru toți și pentru toate, un dat intrat de la începuturi în firea lucrurilor, de fiecare dată cînd se produce inevitabilul sîntem luați totuși prin surprindere și ne cuprinde un acut sentiment de tristețe. Cu atît mai mult cînd e vorba de viața unui om și mai ales atunci cînd, într-o formă sau alta, acel om a fost implicat în propria noastră existență. Așa s-a întîmplat și în cazul trecerii la cele veșnice (pe data de 30 iulie 2007) a domnului prof.univ.dr. Vasile Adăscăliței,

specialist de prestigiu în domeniul folcloristicii românești. Vestea dispariției sale a semănat o adîncă tristețe în sufletul multor oameni. Spun *mulți*, pentru că într-adevăr mulți sînt absolvenții Facultății de Litere din Iași, foștii lui studenți, răspîndiți prin școli ca profesori de specialitate sau în alte sectoare de activitate. Pentru toți, el a fost și a rămas un model de omenie și profesionalism. Tuturor le va stăruî în memorie chipul său care răspîndea în juru-i bunătate, optimism și bucuria de a trăi. Fără a face rabat de la însușirea temeinică a cunoștințelor predate, în raporturile cu studenții domnul Profesor era o fire comunicativă, mereu cu zîmbetul pe buze. Ca urmare, cursurile și seminariile ținute de el erau așteptate cu interes și plăcere de către studenți, sălile respective fiind din această cauză totdeauna pline.

Domnul Profesor Vasile Adăscăliței s-a născut la data de 24 aprilie 1929 în satul Florești, com. Huruiești din actualul județ Bacău, ca fiu de învățători. În ciuda vremurilor tulburi din perioada școlarizării sale, a parcurs pe verticală întregul sistem de învățămînt valabil în acei ani: după școala primară din satul natal (1936-1940), a frecventat primele patru clase liceale la Colegiul „Costache Negruzzi” din Iași (1940-1944), pe următoarele patru la Liceul

„Unirea” din Focșani (1944-1948) și apoi Facultatea de Filologie la Universitatea „Al.I. Cuza” din Iași (1948-1952). Un traseu de o maximă regularitate, remarcîndu-se tot timpul ca unul dintre cei mai buni la învățătură, inclusiv ca student.

Cariera din învățămîntul superior și-a început-o în anul 1959, urcînd apoi treptele ierarhiei Almei Mater pînă la cea de profesor. În calitate de cadru didactic universitar, s-a afirmat constant ca un foarte bun specialist în domeniul folcloristicii către care simțea o reală chemare interioară. În cursurile sale ca și în multe din articolele publicate în acei ani, a abordat

cu profesionalism probleme de teorie literară referitoare la fenomenul creației populare, contribuind substanțial la afirmarea acestei discipline ca ramură a literaturii naționale. Concepțiile din acest domeniu se regăsesc și în lucrarea de sinteză publicată spre sfîrșitul carierei sale universitare – *Folcloristica literară. Genurile și speciile creației populare* (Iași, Universitatea „Al.I. Cuza”, Facultatea de Litere, 2001).

Fiind el însuși un pasionat culegător de folclor, domnul Profesor dorea ca și studenții să cunoască, să îndrăgească și să valorifice în cît mai mare măsură această componentă spirituală a poporului român. Ca urmare, ne cerea să fim atenți la folclorul din satele noastre și să adunăm creații indiferent de specie sau tematică. Le ordona el după aceea. Pentru a ști cum să procedăm, în cadrul seminariilor ne învăța metodele elementare utilizate într-un asemenea demers. Părerile sale în această privință le-a făcut cunoscute și prin articolul *Studenții și culegerea materialelor folclorice* apărut în revista „Viața studentescă” (1960). Multe din creațiile populare astfel adunate s-au regăsit apoi în diferite studii și articole publicate de el, de fiecare dată cu mențiunea: *cules de studentul... de la* (se preciza

numele informatorului, ocupația și vârsta) ..., *din localitatea..., județul..., la data de...* . Ne creștea inima de bucurie când ne vedeam numele menționat în cuprinsul studiilor apărute, de regulă, în *Analele Universității*, dar și în alte publicații de prestigiu din Iași ori din mai multe centre culturale ale țării.

Munca aceasta tenace de a iniția studenții în activitatea de culegere a folclorului a avut însă și un alt rezultat, cu efecte mult mai mari și de mult mai lungă durată. De exemplu, unii dintre absolvenți (aproximativ 100 de-a lungul carierei sale universitare) și-au ales folclorul ca temă pentru lucrarea de licență coordonată, se înțelege, de domnul Profesor, prilej cu care au aprofundat diferite aspecte legate de subiect. Alții, mai pasionați de acest domeniu, peste timp au optat pentru o asemenea temă și în lucrarea de gradul I ori au întocmit și publicat culegeri din folclorul local, veritabile monografii spirituale ale așezărilor în care își desfășurau activitatea cotidiană. Au salvat astfel de la uitare ceea ce mintea și harul creator al oamenilor au produs de-a lungul veacurilor. Valoarea documentară a acestor culegeri este și va fi cu atât mai mare cu cât, după cum se știe, datorită modului de viață din contextul social contemporan, folclorul nu mai reprezintă una din prioritățile existenței cotidiene a oamenilor, indiferent de vârstă sau de ocupație. Și cu atât mai puțin în viitor. În asemenea condiții, lucrările acestea rămân singurele surse de informații certe pentru cei interesați de creația populară din localitățile respective.

Cum am afirmat puțin mai sus, domnul Profesor a fost un pasionat culegător de folclor, cu precădere al celui din Moldova. Și pentru asta nu a folosit chestionarele. Cu o consecvență rar întâlnită, a străbătut multe, foarte multe dintre așezările rurale din această parte a țării. Mai ales vacanțele de vară erau intens valorificate în acest scop. Însotit de câte o echipă de studenți originari din zona geografică respectivă, a cercetat atent satele pentru a descoperi și aduna comorile spirituale, mai noi sau mai vechi, create de oamenii locului. După cum precizează însuși domnul Profesor, „Abordarea terenului folcloric s-a făcut an de an prin organizarea în vacanțe a unor expediții la care au participat minimum 10, maximum 20 de studenți. Echipa mare se împărțea în 4-5, în funcție de magnetofonele de care dispuneam, și lucra câteva zile într-o localitate... În acest fel s-au realizat ieșiri pe teren în județele Vrancea, Bacău, Neamț, Botoșani, Suceava, Vaslui, în unele de mai multe ori. De pildă, în Suceava s-a lucrat în subzonele Gura Humorului, Rădăuți – de

mai multe ori – și în împrejurimile Sucevei; în Vrancea s-a investigat într-un an partea de munte și în altul – partea de câmpie”.

Trebuie spus însă că aria lui de interes nu se limita doar la hotarele Moldovei. În egală măsură a fost interesat de folclorul din întreaga țară, scriind recenzii în legătură cu volumele întocmite de alți culegători, prin care semnala valențele documentare și artistice ale creațiilor din diverse arii geografice precum Țara Oașului, Hunedoara, Cluj, Argeș, Dobrogea, Oltenia, Maramureș, Banat etc. și chiar din străinătate.

Prin firea lui deschisă, comunicativă, domnul Profesor știa să și-i apropie sufletește pe cei ce „dețineau” diverse specii aparținând creației folclorice (lucru absolut necesar, cu atât mai mult cu cât unii erau mai reticenți de felul lor), știut fiind că interpretul are nevoie de acea stare de grație în care el se pierde ca individualitate și se transpune practic în postura unui mesager al creației înaintașilor sau contemporanilor săi. În zonele geografice și localitățile în care a descoperit importante asemenea „zăcăminte” spirituale a revenit de mai multe ori. Bucovina este una dintre ele. Însuși domnul Profesor ne explică motivele acestei preferințe: „Multă și nesmintită dragoste am avut și am pentru Bucovina și locuitorii acesteia. Poate de aceea, în viață am stăruit asupra acestui binecuvântat colț de țară. Bănuindu-mi și înțelegându-mi patima, unii dintre localnici m-au ajutat în timp să mă apropiez de realitățile spirituale caracteristice zonei și să le înțeleg mai bine. Încît adunarea și publicarea materialelor din această provincie, studierea lor mi-a fost o preocupare constantă, materializată în culegeri, studii și articole”.

Materialele astfel adunate de-a lungul deceniilor, înregistrate mai întâi pe benzi magnetice și transcrise apoi cu pricepere și răbdare de însuși domnul Profesor, organizate pe localități, după criterii științifice, au constituit în timp Arhiva Seminarului de Folclor al Facultății de Litere de la Universitatea „Al.I. Cuza” din Iași, inestimabil tezaur de literatură populară pus cu generozitate la dispoziția celor interesați de studierea unor astfel de probleme. „În 50 de ani volumul materialului a ajuns să înregistreze peste 40.000 de piese, din care înregistrări pe benzi convenționale – circa 400 – și peste 4.000 de dosare, care cuprind culegeri de mînă... În Arhiva de la Seminarul de Folclor, în afara celor două fonduri menționate mai sus, mai există un fond de diapozitive color (recoltate în special din diversele ipostaze

ale teatrului popular și ale picturii murale țărănești) și fotografii (de ordinul sutelor).

Tot materialul este fișat și catalogat în două tipuri de cataloage: unul geografic (pe județe, în cadrul acestora alfabetic, pe localități) și altul tematic. Accesul la orice material cere doar câteva minute”, după cum precizează domnul Profesor.

Mare parte din acest tezaur spiritual adunat de el de-a lungul timpului a văzut lumina tiparului, constituind lucrări de referință în domeniu, primite cu interes de publicul cititor și de specialiștii preocupați de o asemenea temă de cercetare. O primă categorie o reprezintă antologiile și culegerile tematice întocmite de el: *De-ale lui Păcală* (coautor) – 1964, *De la Dragoș la Cuza Vodă. Legende populare românești* (1966) – ediția a II-a în 1974 și a III-a în 1988, *Doine și balade* (1966) – ediția a II-a în 1970, *Bună dimineața, lină fîntînă* (1969), *Folclor din ținutul Rădăuților* (coautor) – 1969, *Cuza Vodă în tradiția populară* (1970), *Cîte mama mi le-o spus* (1971), *Folclor din împrejurimile Sucevei* (1972), *Proverbe și ghicitori* (1973), *Antologia celor mai frumoase basme românești* (Praga, 1980).

Roadele muncii sale tenace de valorificare a creației populare s-au materializat și în câteva monografii sau volume de studii, cu o tematică diversă generată de însăși bogăția și varietatea creației noastre populare. Toate poartă amprenta personalității autorului lor, îmbogățind substanțial literatura de specialitate din țara noastră: *Istoria unui obicei. Plugușorul*, Iași, Ed. Junimea, 1987, *Românitatea de Sus. Repere etnologice*, Rădăuți, Ed. Septentrion, 2004, *Un pol de contribuții etnografico-folcloristice privind realitățile vasluiene*, Vaslui, 2005, *Concert etnologic în cuvinte*, Bacău, 2006.

În semn de recunoaștere a meritelor incontestabile în domeniul specialității sale, foarte tînăr fiind a fost solicitat să contribuie la realizarea a două lucrări de bază pentru cultura română prin elaborarea capitolului rezervat teatrului popular din *Istoria literaturii române* (vol. I, București, Ed. Academiei, 1964) și a celui intitulat *Forme de teatru popular la sfîrșitul sec. al XVIII-lea și în sec. al XIX-lea* din *Istoria teatrului în România* (vol. I, București, Ed. Academiei, 1965).

Numele domnului Profesor Vasile Adăscăliței va ocupa pentru totdeauna un loc de cinste între cei mai prestigioși teoreticieni ai folcloristicii românești. Concepțiile sale au fost exprimate în cele câteva sute de studii și articole publicate în reviste de profil din țară (Iași, Bacău, Brașov, Piatra Neamț, Botoșani,

București, Tecuci, Focșani, Timișoara, Craiova, Sibiu, Suceava) și din străinătate (Germania, Cehia, Macedonia, Anglia, Ucraina). Una dintre publicațiile cele mai îndrăgite de el era *Țara Fagilor* din Suceava, la care colabora cu plăcere și, în consecință, numele său apărea aici cu regularitate.

S-ar putea spune încă multe despre activitatea științifică a domnului Profesor, pentru că într-adevăr este mult mai amplă și mai diversă decît rezultă din rîndurile de mai sus. Cine dorește s-o cunoască mai în detaliu trebuie să consulte neapărat broșura cu lista de *Lucrări științifice și materiale publicate între anii 1950-2001*, care impresionează prin numărul și varietatea lor tematică. Și, dacă timpul i-ar fi permis, cu siguranță că ar fi urmat și altele, cel puțin la fel de interesante și de necesare. Cu optimismul care-l caracteriza, își stabilise câteva proiecte în acest sens menite să-i întregescă opera. Îmi vorbea despre ele în cadrul vizitelor pe care am avut cîntea să i le fac în mai multe rînduri la domiciliu. Cum se întîmplă însă în toate cazurile oamenilor dominați de neodihnă, nici el nu le-a putut împlini pe toate, căci, parafrazîndu-l pe Marin Preda, timpul n-a mai avut răbdare cu el. De exemplu, unul dintre proiecte se referea la o culegere cu lucrările pe tema teatrului folcloric, tema predilectă de-a lungul întregii lui activități științifice, începînd cu lucrarea de licență (*Aspecte din dramaturgia populară – teatrul popular de haiduci* – 1956), continuînd cu teza de doctorat (*Teatrul popular de Anul Nou în Moldova* – 1970), cu câteva volume tematice (*Teatrul folcloric din județele Bacău și Neamț* – 1968, *Teatrul folcloric din jud. Iași* – coautor, 1969, *Teatrul popular din Moldova* – rezumatul tezei de doctorat, 1970, *Teatrul popular de Anul Nou din jud. Vaslui* – 1971) și cu numeroase studii și articole răspîndite de-a lungul timpului prin diferite publicații de profil. Poate că într-o bună zi își va asuma cineva răspunderea, deloc ușoară, de a le aduna pe toate între copertile unui volum, împlinindu-i astfel dorința de a oferi celor interesați o lucrare extrem de cuprinzătoare, unică în cultura română.

Prin tot ceea ce a reușit să înfăptuiască în plan profesional de-a lungul carierei sale, domnul Profesor Vasile Adăscăliței și-a înscris definitiv numele în rîndul marilor specialiști români din domeniu, încît dispariția sa lasă un gol imens în folcloristica românească și al activităților astriste, regretatul Profesor fiind unul dintre marii fondatori ai *Despărțămîntului ieșean, sprijinitor activ al ideii românismului* (n.red.).